

YHDENVERTAISUUDEN ABC

*Erityisasiantuntija Panu Artemjeff
Oikeusministeriö*

Amartya Sen

*”Demokratia sisältää kaksi ydinlupaus:
Kaikkia kohdellaan oikeudenmukaisesti ja kaikki ovat
yhdenvertaisia.
Jos demokratia ei pysty pitämään näitä lupauksia siltä
menee pohja.”*

- Yhdenvertaisuus on **perusoikeus** (perustuslain 6§) –voidaan tarkastella joko erillisinä oikeutena tai suhteessa muiden perusoikeuksien toteutumiseen
- Yhdenvertaisuuslaki määrittelee **kielletyn syrjinnän muodot** sekä sen mikä on sallitua erilaista kohtelua henkilöön liittyvän syyn perusteella
- Yhdenvertaisuuslaki (5 §) edellyttää viranomaisilta aktiivisia toimenpiteitä yhdenvertaisuuden arvioimiseksi ja edistämiseksi omassa toiminnassaan

Yhdenvertaisuuspolitiikan kolme tasoa

- **Ihmisarvo** = yhdenvertaisuus lain edessä= muodollinen yhdenvertaisuus
(Formal equality)
- **Oikeudenmukaisuus** = yhdenvertaiset mahdollisuudet ja tosiasiallinen yhdenvertaisuus
(Equal opportunities, Substantial Equality, Equity, Fairness)
- **Toteutunut tasa-arvo** = oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen
(Equality of outcome)

IHMISARVO JA OIKEUDENMUKAISUUS

”Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan.” YK ihmisoikeusjulistus

”Valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden ja yksilön vapauden ja oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa.” Suomen perustuslaki 1 §

”Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän synn perusteella.” Suomen perustuslaki 6 §

ERJARVOISUUDEN MUODOT

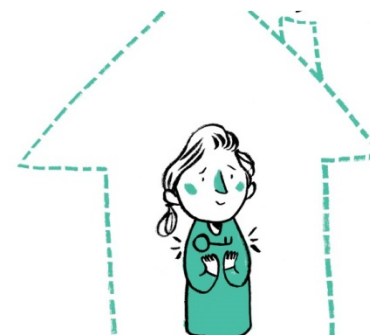
Elämänehtojen eriarvoisuus

- Ravinto
- Terveys
- Toimintakyky

Eksistentialinen eriarvoisuus

- Syrjintä
- Hierarkiat
- Kunnioitus

Resurssien eriarvoisuus

- Raha
- Koulutus
- Kontaktit

RISTEÄVÄ ERIARVOISUUS

- Yksi eriarvoisuuden muoto johtaa usein muihinkin (syrjintä voi estää pääsyn työmarkkinoille ja vaikuttaa jopa terveyteen)
- Moniperusteinen syrjintä (kohtaa syrjintää usealla perusteella)
- Sosiaalisten suhteiden merkitys keskeistä kaikissa eriarvoisuuden muodoissa ja niiden korjaamisessa ja ennalta ehkäisyssä